

segur qu'es dia que haja un operari que es proposi continuar s'obra i que no es planyi les comes ni ses suades, recorrent tots es demés pobles de l'illa, tindrà tall obert per donar abundant contribució sa a fauna balear.

Existència de un *Lepidotus* en el cretaci de Beniganim, província de València

per

Mn. J. R. BATALLER

La sèrie montanyosa en que radica la localitat on han recollit els elements paleontològics, objecte d'aquesta nota, forma part encara de la Serragrossa, maciu de uns 44 kilòmetres de longitud que s'extén de Barig a Font de la Figuera, en la regió meridional de la província de València, tenint una orientació mitja de E-O.

Els potents bancs calços de la Serragrossa foren col·locats en llur totalitat en el urgoaptià per CORTAZAR, qui no cita cap fòssil d'aquests paratges i donà un tall geològic normal a aquest maciu, des del Puig de Xàtiva a la serra Mariola. En R. NICKLÈS (1889), anuncia la presència de dipòsits senonians i danians al Sud-Est d'Espanya, éssent una de les regions descrites els voltants de Cuatretonda, en les estríbacions de Serragrossa.

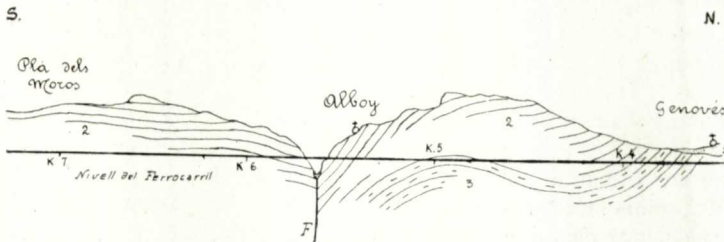
El P. CALVO (1908), col·loca en el cretaci inferior la major part dels materials d'aquesta serralada, però no precisa nivells per interessar-li poc en llurs deduccions hidrològiques.

En les estríbacions N. i S., de Serragrossa, apareixen els dipòsits triassics corresponents al pis superior o Keuper, amb margues, guix, quars hematòideu, lletós, fumat, etz., i també aragonit, constituint el basament de la formació cretàica (tall estratigràfic). Adosada a la mateixa es presenta el miocenic del vall d'Albaida, on hem recollit nombrosos fòssils que confirmen la col·locació d'aquests dipòsits en el pis helvecià del miocenic i no pliocenic com erròniament ve senyalant-se en la carta oficial espanyola.

Els jaciments trobats i explorats en els dipòsits cretacs de les immediacions del riu Albaida, en el trajecte de Beniganim a Genovés, han donat: *Cerithium forbesianun* Orb, *Glauconia Lujani* Vern, *Natica eremitica*, *Sharpei* Land, *Aporrhais Benifazae* Land *Arcopagia Verneulli*,

Scalaria Coquandi i altres. Passat el poblet d'Alboy es continuen els bancals de calça sublitogràfica amb nombrosos restes fòssils de gasteropods molt petits i altres formes que recorden foraminífers; en el paratge denominat Pla dels Moros, apareixen uns bancs més margosos i disgregables, on hem cercat les escates de peixos ganoideus que atribuïm al gènere *Lepidotus*.

Molt escasses són les dades paleontològiques que es tenen sobre els vertebrats secundaris, en especial sobre peixos de la Península; els ganoideus i de ells els lepidosteïds, són, sens dubte, els tipus més freqüents de la fauna ictiològica ibèrica mesozoica.

Tall geològic.—De Genovés a Beniganim
1.—Quaternari. 2.—Cretaci. 3.—Triassic

En el *Catàlego general de las especies fósiles encontradas en España*, de L. MALLADA, no es cita cap forma de lepidosteïd secundari: investigacions posteriors han proporcionat abundant material ictiològic com els formosos exemplars estudiats per En SAUVAGE dels dipòsits kimeridgians de Sta. Maria de Meyà (Lleida), explorats per VIDAL i que contenen algunes espècies de lepidosteïds dels típics llits de Solenhofen i Ain, com també formes noves per Espanya, àdhuc i per la fauna mundial: els ganoideus del esmentat jaciment són: *Propterus Vidali* Sauvage, *Lepidotus ilergetis* Sauvage, *Lepidotus* sp? que té molt paregut al *Lepidotus Itieri* Thiolliere de la calça litogràfica de Ain. En la col·lecció VIDAL varem observar escates de lepidosteïd en un exemplar de marga bituminosa de Cornellana. Butlletí Vol. XXI-1921, pág. 152.

En els sediments cretácics espanyols no s'ha trobat encara cap forma de lepidosteïd; en Portugal, pel contrari, son nombroses les dades que es tenen, lo que ha motivat la publicació per En SAUVAGE de varis treballs amb el material aplegat per En CHOFFAT. Els nivells juràssics contenen *Tetragonolepis* sp. del Charmutià de San Pedro de Muel, *Lepidotus laevis* el pterocerià inferior de Santa Cruz, *Lepidotus lusitanicus* Sauvage del lusitanià de Alcoaça. En els llits cretácics s'ha reconegut un *Lepidotus* sp. en el Valangià, Urgonià i Turonià de Mexilhoeira, Coline du Pendão i Raton (Alcántara) respectivament. Els nivells més superiors corresponents al garumnià llacustre contenen *Clastes lusitanicus* Sauvage i *Clas.*

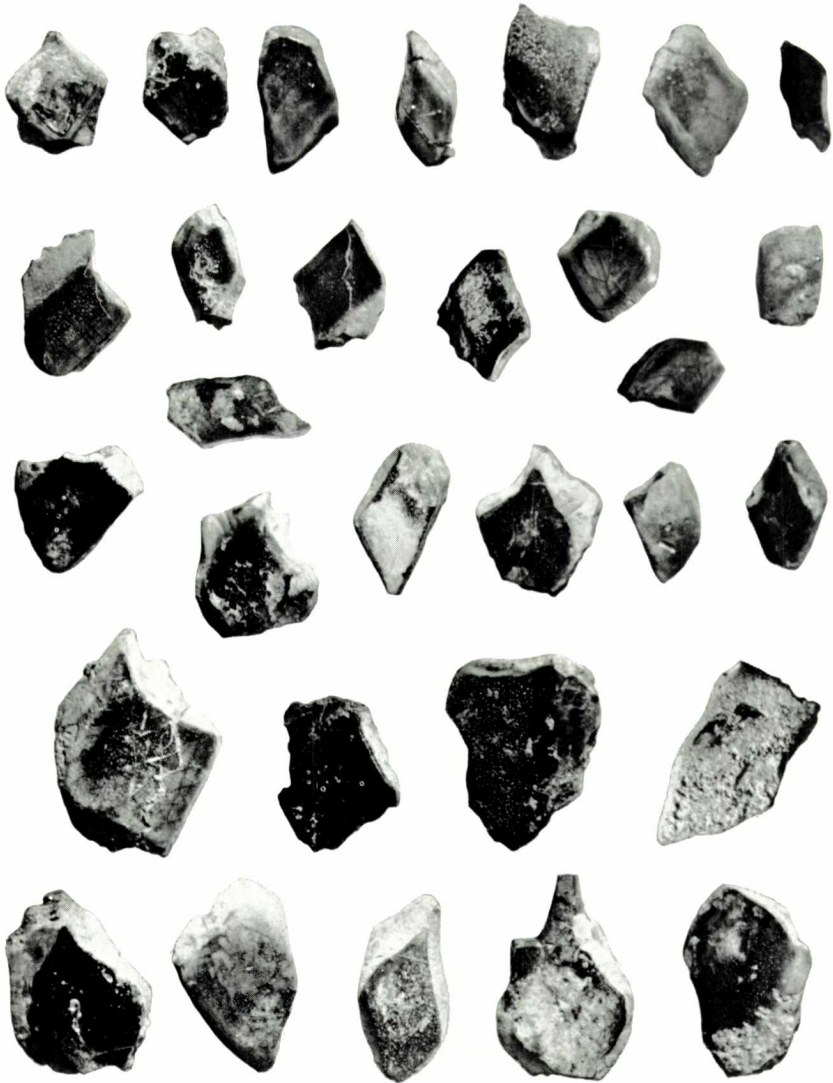
tes pustulosus Sauvage trobats a Vizo (Arazède) Villar (Aveiro), entre Porto i Valle, a prop de Sta. Catharina, Heuricas (Vagos.)

De les formes portugueses que hem vist tenen més paregut al material recollit en el Pla dels Moros els *Clastes lusitanicus* Sauvage anc que és de majors proporcions. Els restes trobats són bastant nombrosos, éssent en sa majoria escates de diferents magnituds i parts del cos, hi ha també algun que altre osset impossible de determinar. El contorn general respón a una forma més o menys ròmbica que passa en algunes a quasi quadrada; no presentant denticuls o entrants per llur articulació; els angles són freqüentment arrodonits o roms, els costats convexes i en algun cas concaus; les dimensions extremes són 5 per 2 mil·límetres a 13 per 16 mil·límetres, estant la grossaria en proporció a aquestes dimensions, de 0,5 mil·límetres fins a 3 mil·límetres i més. La superfície lliure està recoberta de una capa de esmalt que arriba a tenir 0,2 mil·límetres; el esmalt no cobreix per complet a aquesta cara lliure que és llisa, sinó que forma un rombo o quadrilater brillant voltat per bandes mates generalment dos més grans en angle, lo qual està relacionat amb llur disposició sobre el cos del animal. En el fons del esmalt es noten franjes i zones paral·leles als costats que recorden les aigües de les àgates com també les zones de creixement de un cristall observat al microscopi, el color de la part esmaltada és de diferents tons de marró a diferència dels lepidosteids que hem vist que en tots és negre o quasi negre. Molt contades son les pessas que porten en la vora anterior o superior apofisis per la unió entre elles. La part inferior a la capa de esmalt, està formada quasi tota ella per marfil, tenint un llustre distint del esmalt. La cara inferior de les escates, encara que llisa també, presenta tot sovint prominències o tubèrculs, no relacionats en res amb la cara superior; en la part posterior es troba en bastants exemplars un solc que té relació amb la apofisis de la part anterior.

Exploracions més detingudes potser ens proporcionin material suficient per la determinació específica que per ara no és possible. El haver trobat prop d'aquest restes molts de gasteropods i lamel·libranquis que recorden entre altres a les *glauconies* i *cirenes* dels nivells lacustres que contrasta amb la formació marina inferior, després de les manifestacions fetes pel Dr. ROYO GÓMEZ en el Congrés d'Oporto (1) sobre els dipòsits wealdics de la regió llevantina, els dipòsits cretácics que esmentem potser hauràn de col·locar-se en aquest nivell, baixant la zona lacustre de Castelló fins als confins de València amb Alacant.

El Dr. M. SAN MIGUEL ha publicat recentment un treball on esmenta també la troballa feta per ell de restes de lepidosteid en el cretaci superior de la província de Burgos.

(1) Es donà compte de la troballa objecte d'aquesta nota, en la sessió del 29 de juny de 1921 del Congrés de l'Associació Espanola para el progreso de las Ciencias en Oporto (Portugal).

Diverses formes d'escates de *Lepidotus* de Beniganim